

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

ในปัจจุบันนี้โลกของเราได้เข้ามาสู่ยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังจะเห็นได้จากองค์กรและหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ได้มีการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการทำงาน ดังนั้นผู้บริหารต้องมีความรู้เกี่ยวกับระบบสารสนเทศ เพื่อที่จะนำระบบสารสนเทศมาช่วยในการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งทางด้านกลยุทธ์ การบริหาร และการปฏิบัติงานประจำวันในองค์กร ผู้บริหารจำเป็นจะต้องเข้าใจว่าจะใช้ระบบสารสนเทศอย่างไรจึงจะทำให้ได้ประโยชน์สูงสุด และนำความสำเร็จสู่องค์กร (คารณี พิมพ์ช่างทอง, 2552 : 2) ซึ่งสอดคล้องกับที่จามรกุล เหล่าเกียรติกุล (2552) ได้กล่าวว่า กิจกรรมต่างๆ วัสดุอุปกรณ์และคนที่เกี่ยวข้องและมีบทบาทหน้าที่ภายในองค์กรจำเป็นต้องมีการจัดการเก็บข้อมูลอย่างละเอียด เพื่อนำข้อมูลที่ได้นั้นมาประมวลผลให้ได้เป็นสารสนเทศสะดวกแก่การนำมาใช้

ข้อมูลและสารสนเทศเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งการบริหารงานไม่น้อยไปกว่าองค์ประกอบของการบริหารงานด้านอื่นๆ เช่น คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ และการจัดการ เนื่องจากข้อมูลสารสนเทศเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การจัดองค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารดังกล่าวเกิดประสิทธิภาพ ดังนั้นทุกหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ต้องมีการจัดสร้างและพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา เพราะข้อมูลและสารสนเทศที่ดีนั้นจะต้องเที่ยงตรงตามที่ต้องการใช้และทันต่อเวลาและเหตุการณ์ โดยข้อมูล จะรวบรวมได้จากการปฏิบัติงานภายในหน่วยงานและแหล่งข้อมูลภายนอกที่เกี่ยวข้องซึ่งจะนำมาใช้ในการควบคุมการปฏิบัติงานของหน่วยงานหรือองค์กร และจะสนองต่อความต้องการของหน่วยงานหรือองค์กรในการบริหารการวางแผนและการตัดสินใจของผู้บริหาร (วรนุช พิพัฒน์วงศ์, 2542 : 1) ดังนั้นจากแนวคิดการบริหารงานโดยให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ผู้บริหารองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนต่างก็ต้องใช้หลักการ ไหวพริบ ประสพการณ์ ปฏิภาณในการบริหารจัดการ และแก้ปัญหาต่างๆ รวมทั้งการ มีวิสัยทัศน์ (Vision) ในการนำปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการบริหารทั่วไป คือการมีข้อมูลสารสนเทศ (Information) และเทคโนโลยี (Technology) ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยมีการตื่นตัวในเรื่องบทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะทางด้านการศึกษา มีการกำหนดนโยบาย การปฏิรูปการศึกษาของชาติและใช้เทคโนโลยี

ในการเพิ่มศักยภาพในแผนพัฒนาการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินงาน 4 ด้าน คือ การปฏิรูปในโรงเรียนและสถานศึกษา การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน การปฏิรูประบบ การบริหาร การศึกษา (จรูญ เจริญรักษ์ , 2541 : 1-2) สำหรับข้อมูลที่ใช้ในการบริหาร โรงเรียน หรือข้อมูลที่ใช้ในการรายงานผลให้เจ้าสังกัดทราบนั้นจะต้องมีการจัดกระทำข้อมูล ได้แก่ การรวบรวมข้อมูล การประเมินผลข้อมูล และการนำเสนอข้อมูลหรือการรายงานข้อมูลที่ประมวลผลแล้วในรูปแบบต่างๆ ซึ่งการจัดกระทำข้อมูลดังกล่าวเรียกว่า ระบบสารสนเทศ ดังนั้นถ้าหากโรงเรียนยังมีข้อมูลหรือสารสนเทศไม่สมบูรณ์ หรือไม่ป็นปัจจุบันย่อมส่งผลกระทบต่อไปยังหน่วยงานระดับสูงที่กำหนดนโยบาย ทั้งนี้เพราะข้อมูลและสารสนเทศที่กำหนดนโยบายเหล่านั้นส่วนใหญ่ส่งไปจากระดับโรงเรียนทั้งสิ้น (ยิ่งยศ ลดหวัน , 2541 : 3) ข้อมูลสารสนเทศจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องคำนึงถึงและจัดเก็บให้เป็นระบบระเบียบ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย การวางแผน การตัดสินใจในการบริหารงานต่างๆ ของโรงเรียน ซึ่งการตัดสินใจ ของผู้บริหาร ในเรื่องที่สำคัญๆ นั้น ร้อยละ 90 เป็นการตัดสินใจโดยอาศัยข้อมูลหรือสารสนเทศที่ดี อีกร้อยละ 10 เกิดจากจินตนาการหรือคิดคำนึงของผู้บริหารเอง (ศิริพงษ์ พงษ์ประวัติ , 2542 : 2) ซึ่งสอดคล้องกับที่กิตติพร เรียบร้อย (2542 : 2) ได้กล่าวว่า ข้อมูลข่าวสารจะเป็นสิ่งที่ช่วยในการวางแผนและกำหนดทิศทางการดำเนินงานขององค์การ ซึ่งการมีระบบข้อมูลที่ดีและทันสมัย ย่อมจะเป็นเครื่องช่วยที่สำคัญที่ผู้บริหารจะสามารถรับข้อมูลในแง่ต่างๆ ได้ทันทีที่ต้องการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมากในการช่วยผู้บริหารให้สามารถควบคุมองค์การ ตลอดจนการวางแผนต่างๆ ด้วย แต่ผู้บริหารต่างก็มีภาระงานมาก การที่จะรวบรวมข้อมูลให้ได้ครบถ้วนนั้นย่อมไม่มีเวลาเพียงพอ จึงจำเป็นต้องมอบหมายให้หน่วยงานจัดเตรียมข้อมูลจัดเก็บข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ไว้ตามความต้องการและความจำเป็น และนำมาประมวลผล วิเคราะห์ให้อยู่ในรูปแบบที่ผู้บริหารต้องการและทันเวลาในการประกอบการตัดสินใจ

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับแล้วว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology หรือ IT) ได้เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว และมีบทบาทสำคัญในด้านต่างๆ อย่างกว้างขวาง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การบริการสังคม สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม รวมทั้งด้านการศึกษา ซึ่งการมีบทบาทสำคัญนี้อาจกล่าวได้ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือIT นั้นเปรียบเสมือนเครื่องจักร ที่สามารถรองรับข้อมูลข่าวสารมาทำการประมวลผล และการแสดงผลตามที่ต้องการได้รวดเร็ว โดยอาศัยองค์ประกอบอื่นๆ ช่วยในการจัดการ ได้แก่ โปรแกรมปฏิบัติการ โปรแกรมชุดคำสั่งต่างๆ และที่สำคัญคือ ผู้ที่จะตัดสินใจหรือสั่งการให้ทำงานได้ถูกต้องตามเป้าหมาย ซึ่งได้แก่ บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ใช้ ผู้บริหาร และผู้ชำนาญการ หรือนักเทคโนโลยีสารสนเทศ

โดยตรง

อย่างไรก็ตามถึงแม้จะมีการพัฒนากระบวนการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ แต่ยังมีปัญหาเกิดขึ้นในเรื่องของข้อมูลสารสนเทศที่ไม่เป็นระบบ มีความล่าช้าในการจัดเก็บข้อมูล รูปแบบการจัดเก็บไม่เป็นสัดส่วน บุคลากรไม่มีเวลาเพียงพอในการตรวจสอบข้อมูลรวมทำข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน ขาดทักษะในด้านการประมวลผล ไม่มีความรู้ด้านสถิติ และยังไม่ผ่านการอบรม เฉพาะ ไม่มีการกำหนดกฎเกณฑ์มาตรฐานที่เป็นระบบมาตรฐาน ขาดความรู้ในการนำเสนอข้อมูล และสารสนเทศ หน่วยงานระดับสูงไม่ให้ความสำคัญ ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล และการประมวลผล ขาดความน่าสนใจในการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สรรเพ็ชญ์ สุขใจ (2542 : 99) ศิริพงษ์ พงษ์ประวัตติ (2542 : 72 – 73) วาสนา จาตุรนต์รังสี (2541 : บทคัดย่อ) กักดี จำนง (2540 : บทคัดย่อ) และชลีพร พงษ์ประสิทธิ์ (2537 : บทคัดย่อ)

ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดระบบสารสนเทศของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 ว่าอยู่ในระดับใด และผู้บริหารโรงเรียนที่มีขนาดของโรงเรียน ประเภทของโรงเรียน ประสบการณ์ในตำแหน่ง และตำแหน่งของผู้บริหาร พร้อมทั้งรวบรวมข้อเสนอแนะปรับปรุงเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดระบบสารสนเทศของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 ในด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การจัดหน่วยหรือคลังข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำข้อมูลไป เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้การศึกษาดังกล่าวเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงสำรวจ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสภาพการจัดระบบสารสนเทศของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับปัญหาการจัดระบบสารสนเทศของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2
3. เพื่อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาระบบสารสนเทศของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบระดับสภาพและปัญหาการจัดระบบสารสนเทศ ของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2

2. ผลการวิจัยสามารถนำไปเป็นข้อมูลให้ผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ปรับปรุงพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาปัญหาการจัดระบบสารสนเทศของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ใน 6 ด้าน ดังนี้

- 1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 1.2 การตรวจสอบข้อมูล
- 1.3 การประมวลผลข้อมูล
- 1.4 การจัดหน่วยหรือคลังข้อมูล
- 1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 1.6 การนำข้อมูลไปใช้

2. ขอบเขตของประชากร

ประชากรที่ใช้ศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 114 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษาค้นคว้า

3.1 ตัวแปรตาม

3.1.1 สภาพการจัดระบบสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา ใน 6 ด้าน

ดังนี้

- 3.1.1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.1.1.2 การตรวจสอบข้อมูล
- 3.1.1.3 การประมวลผลข้อมูล
- 3.1.1.4 การจัดหน่วยหรือคลังข้อมูล

ดังนี้

- 3.1.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.1.1.6 การนำข้อมูลไปใช้
- 3.1.2 ปัญหาการจัดระบบสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา ใน 6 ด้าน
 - 3.1.2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 3.1.2.2 การตรวจสอบข้อมูล
 - 3.1.2.3 การประมวลผลข้อมูล
 - 3.1.2.4 การจัดหน่วยหรือคลังข้อมูล
 - 3.1.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
 - 3.1.2.6 การนำข้อมูลไปใช้

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สภาพ หมายถึงการจัดระบบสารสนเทศที่ใช้อยู่ในโรงเรียน ณ ปัจจุบัน
2. ปัญหา หมายถึงสภาพที่ขัดข้องเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียน และทำให้ไม่สามารถนำสารสนเทศไปใช้ในการบริหารงานโรงเรียนให้บรรลุผลได้
3. การจัดระบบสารสนเทศ หมายถึง กระบวนการที่ทำให้เกิดสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ในการบริหารโรงเรียน โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ 6 ด้าน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การจัดเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอข้อมูลและการนำข้อมูลไปใช้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2537 : 5)
4. โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 หมายถึง สถานศึกษาของรัฐบาลที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งอยู่ใน อำเภอตากใบ อำเภอสุไหงโก-ลก อำเภอสุไหงปาดี อำเภอแว้ง และ อำเภอ สุคีริน จังหวัดนราธิวาส
5. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2
6. การเก็บรวบรวมข้อมูล หมายถึงวิธีการที่จะให้ได้มาซึ่งข้อมูลตามที่ต้องการ ซึ่งต้องมีการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์และประเภทของข้อมูลที่ต้องการ กำหนดระเบียบวิธี

ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การกำหนดผู้รับผิดชอบในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนที่วางไว้

7. การตรวจสอบข้อมูล หมายถึงการกำหนดตัวบุคคลในการตรวจสอบข้อมูล ที่มีความรู้ความสามารถกับภาระหน้าที่ การวางแผนในการตรวจสอบข้อมูลอย่างถูกต้องสม่ำเสมอ และเป็นปัจจุบัน การตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบกับข้อมูลในอดีต การจัดหาข้อมูล มีความเพียงพอกับความต้องการ ข้อมูลที่ได้มาตรงตามวัตถุประสงค์ รวมถึงการปรับปรุงแก้ไข ข้อมูลที่ผิดพลาดที่เกิดจากการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล

8. การประมวลผลข้อมูล หมายถึงกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงข้อมูล ให้กลายเป็นสารสนเทศโดยมีวิธีการที่สำคัญคือ การจำแนกข้อมูล การเรียงลำดับข้อมูล การสรุปข้อมูล และการคำนวณ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่จะทำให้ข้อมูลให้เป็นสารสนเทศ

9. การจัดหน่วยหรือคลังข้อมูล หมายถึงการจัดศูนย์สารสนเทศทางการศึกษา ระดับโรงเรียนนั้นให้เป็นระบบ โดยจัดให้มีสถานที่ ครุภัณฑ์ ระบบค้นหา แผนภูมิหรือสไลด์ แสดงสารสนเทศที่สำคัญ เพื่อความสะดวกในการใช้

10. การวิเคราะห์ข้อมูล หมายถึงขั้นที่จะนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการตัดสินใจในการบริหาร จัดการหรือปฏิบัติ ซึ่งจะต้องอาศัยข้อมูลที่ถูกต้องตรงกับสภาพปัจจุบัน และความเป็นจริง เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อแก้ปัญหา

11. การนำข้อมูลไปใช้ หมายถึงการนำข้อมูลที่วิเคราะห์แล้วไปใช้ ประกอบการตัดสินใจ เผยแพร่ให้กับผู้ใช้ในรูปแบบต่างๆ ทั้งแบบรายงาน บทความ ตาราง และกำหนดผู้รับผิดชอบในการรายงานหรือการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ